

ارزیابی شاخص های حکمروایی خوب در محلات شهری (مطالعه موردی: محله قصر دشت شهر شیراز)

محمد رضا شهریاری^۱، پریسا مشک سار^{۲*}

چکیده

هدف تئوریک و کلان سیستم مدیریت شهری تقویت فرآیند توسعه پایدار شهری است به نحوی که زمینه و محیط مناسب برای زندگی راحت، امن و کارآمد شهروندان به تناسب ویژگی های آنان فراهم شود. در حال حاضر «حکمروایی خوب شهری» رویکردی است که میتواند بسیار اثربخش بوده و کم هزینه ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت شهری معرفی گردد. در این راستا هدف پژوهش حاضر سنجش و ارزیابی شاخص های حکمروایی خوب در محلات شهری در محله قصر دشت واقع در منطقه یک شهر شیراز می باشد. این پژوهش از بعد هدف کاربردی و از بعد ماهیت خود توصیفی تحلیلی است. بدین منظور ابتدا شاخص های مؤثر در حکمروایی خوب شهری از منابع مختلف تهیه گردیده و سپس داده ها و اطلاعات مورد نیاز به صورت پیمایشی وبا استفاده از ابزار پرسش نامه از محله جمع آوری شده است. جامعه آماری پژوهش افراد ساکن در محله قصر دشت (۷۳۰۲ نفر) در شهر شیراز است که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۷۹ پرسشنامه به عنوان حجم نمونه تعیین شده و به منظور تعیین روایی و پایایی پرسشنامه میزان آلفای کرونباخ مقدار ۰/۸۳۵ محاسبه شد. تحلیل پرسشنامه ها با روش های آزمون تی تک نمونه ای، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون در نرم افزار SPSS انجام شد. نتایج پژوهش نشان می دهد که در بخش مربوط به شاخص های مورد مطالعه در آزمون تی تک نمونه ای قانونمندی با میزان ۳/۶۸ در بالاترین سطح از میانگین و عدالت با مقدار ۲/۲۴ در پایین سطح از میانگین قرار گرفته و در بین متغیرهای مستقل حکمروایی خوب شهری متغیر قانونمندی دارای بالاترین میزان همبستگی با مقدار ۰/۷۲۹ بوده که نشان از همبستگی نسبتاً قوی بوده و همچنین رابطه ی معنادار آماری در بین متغیر های مستقل وجود ندارد.

واژگان کلیدی: حکمروایی خوب شهری، شاخص، شیراز، توسعه.

مقدمه

جامعه جهانی در قرن جدید دریافته است که مسائل موجود مدیریت شهری کمبود منابع مالی یا فناوری مدرن یا نیروی انسانی ماهر نبوده، بلکه مهم تر از همه، مشکل اصلی در شیوه اداره عوامل در شهرها میباشد (ترابی، 1383: 6). در میان رویکردهای مختلف مطرح شده در عرصه مدیریت شهری، حکمروایی خوب شهری از مطرح ترین شیوه های اداره شهری در جوامع حاضر است. الگوی مطرح شده در مجامع بین المللی و محافل کارشناسی تنها راه خروج از بن بست فقر و توسعه نیافتگی شهرها تلقی می شود و مدیریت شهری جهت اجرای بهبود روابط و ساختارهای میان قدرت باید آن را اجرا نماید. در نتیجه، در حال حاضر «حکمروایی خوب شهری» رویکردی است که میتواند بسیار اثربخش بوده و کم هزینه ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت شهری معرفی گردد. در ایران مدیریت شهری به دلایلی مانند تمرکزگرایی، گنجاندن برنامه های برونزا و طرح های توسعه شهری، اقتصاد رانتهی و مبتنی بر نفت تحت تأثیر دولت بوده است و مدام از رویکرد مدیریت سیستمی و یکپارچه شهری فاصله گرفته و در معضلات مربوط به مدیریت بخشی و سلولی گرفتار آمده و همچنین از روند شهرنشینی و مسائل برآمده از شهرنشینی، عقب مانده و در تصمیم گیری ها و تصمیم سازی ها با استفاده از نگرش های از بالا به پایین گرفتار شده است (موحد و دیگران، 1393: 149). حکمرانی و حکمرانی خوب تعاریف و مفاهیمی هستند که امروزه در علوم سیاسی، امور دولتی و به ویژه مدیریت توسعه مطرح و به کار گرفته می شوند. این مفاهیم در کنار مفاهیمی دیگر مانند دموکراسی، جامعه متمدن، مشارکت شهروندان، حقوق بشر و توسعه اجتماعی و پایدار معنی می یابند. در نتیجه، با توجه به موضوعیت یافتن این مفاهیم و ضرورت توجه به آن ها به دلیل تغییرات مستمر جوامع و ارتباط آن ها با یکدیگر، تعیین سطوح به کارگیری و متولیان جاری سازی آن اهمیتی شایان توجه دارد. به همین دلیل، ایجاد تمایز و تعریف دقیق هریک از مفاهیم حکومت، حکمرانی، حکمرانی خوب و مدیریت در دو سطح کشور و شهر می تواند به طور اعم نقش هریک از عوامل اصلی و به طور اخص نقش و مسئولیت مدیران شهری را مشخص کند و براساس آن، امکان تعیین الگوی مناسب و ایجاد زیرساخت های لازم برای مدیریت شهر و بهره گیری از مزایای حکمرانی خوب شهری در سایه سازماندهی مناسب فراهم آید (نوبری و رحیمی، 1389: 5). در حکمرانی خوب، ارتباط سه حوزه دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی حائز اهمیت است. در چنین وضعیتی، حکمرانی خوب در راستای دستیابی به توسعه شکل می گیرد. تحت این شرایط، دولت چارچوب حقوقی و محدوده عمل سیاسی را تعیین می کند، بخش خصوصی ثروت تولید می کند و اشتغال ایجاد می کند و جامعه مدنی از طریق بسیج عمومی برای مشارکت در فعالیت های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ارتباط متقابل جامعه و سیاست را تسهیل می کند. از آنجاکه هریک از این سه حوزه ضعف ها و قوت هایی دارند، حکمرانی خوب را به ویژه در ارتباط با الزام توسعه پایدار به منزله وجود یک ارتباط سازنده میان این سه می دانند.

در دهه‌های اخیر، شهرنشینی در ایران نیز به شدت رشد داشته است و این رشد شتابان و ناموزون با سوءمدیریت همراه گردیده و موجب نابسامانیهای زیادی در شهرهای ایران شده است. وضعیت مدیریت شهری ایران به دلایلی چون تمرکزگرایی، برونزا بودن برنامه‌ها و طرح‌های شهری، اقتصاد رانتی و مبتنی بر نفت مدیریت شهری در سیطره دولت است و مدام از مدیریت یکپارچه و سیستمی فاصله گرفته است (تقوایی، 1388: 46). بنابراین وجود یک سیستم مدیریتی جدید و پویا کاملاً ضروری و حیاتی را نشان می‌دهد. رویکرد مطرح شده (حکمروایی خوب شهری) میتواند به عنوان یک فرآیند مشارکتی به توسعه و پایداری محلات شهری کمک نموده و هدایت و توسعه همه جانبه و پایدار شهر را عهده‌دار باشد (حاتمی‌نژاد و شریف‌زاده‌اقدم، 1394: 106).

در شهر شیراز از بعد مدیریتی ضعفهایی چون کم‌رنگ بودن برنامه‌های مشارکت مردمی در اجرای طرح‌های توسعه شهری، اجرای نامناسب قوانین و مقررات شهرسازی و ساختمانی در سطح مناطق شهر، کمبود کارکنان متخصص در حوزه مدیریت شهری، اعمال سلیق شخصی در انتصاب کارکنان شهرداری، ناهماهنگی بین فعالیت‌های نهادهای مرتبط با امور شهری در شهرداری‌ها، نوسان زیاد هزینه‌های شهرداری، اتکاء شهرداری به منابع ناپایدار درآمدی، عدم به کارگیری نیروی متخصص در جایگاه متناسب با سطح و میزان تحصیلات، ناتوانی شهرداری در تخصیص پایدار و با ثبات منابع درآمدی به هزینه‌ها، نبود ابزارها و برنامه‌های مدون و منسجم مدیریت شهری و منفعل شدن برنامه‌های توسعه شهری، ناهمخوانی روند تغییرات درآمدها و هزینه‌های شهرداری با یکدیگر وجود دارد که موجب مسائل و معضلاتی در شیوه اداره شهر گردیده است. از آنجایی که هسته اصلی دستیابی به توسعه پایدار شهری مساله حکمروایی خوب شهری است بنابراین با توجه به مسایل و مشکلات شهر شیراز در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی این پژوهش سعی دارد که وضعیت شاخص‌های حکمروایی شهری شهر شیراز را در محله قصردشت، از دیدگاه شهروندان مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرد.

شهر شیراز به عنوان شهری با ویژگیهای اجتماعی و اقتصادی متنوع که ناشی از افزایش جمعیت و مهاجرت است در چند دهه اخیر در اثر توسعه اقتصادی، اجتماعی این شهر بوده است، دارای مدیریتی ناهمگن میباشد که با حکمروایی خوب در آن و با استقرار و نهادی سازی شاخص‌های استاندارد مدیریتی، میتوان سبب کارایی بیشتر تصمیمات اجرایی مدیران شهری با حضور مردم در اداره بهینه شهری شد. استفاده از مشارکت مردمی در فرآیند تهیه طرح‌های شهری میتواند راه حل مناسب و مؤثری جهت حل بسیاری از مسائل از جمله کاهش جرم و افزایش امنیت، پایداری محلات شهری و نیز تعامل اجتماعی در بین ساکنین شهر گردد. پژوهش حاضر باهدف بررسی و سنجش حکمروایی خوب در محله قصردشت در شهر شیراز پرداخته و عوامل مؤثر بر بهبود حکمروایی را در سطح محله قصردشت مورد سنجش قرار میدهد. با توجه به آنچه بیان گردید، سؤالات ذیل قابل طرح میباشد:

وضعیت شاخص‌های حکمروایی شهری در شهر شیراز چگونه است؟

کدام یک از شاخص‌های حکمروایی شهری با توجه به نگرش مردم سهم و تاثیر بیشتری را دارا میباشد؟

پیشینه نظری

شهرها برای مدیریت و اداره خود راهی بجز زمینسازی برای توسعه دموکراسی نیافته‌اند و در این راه به شکل تازه‌ای از حاکمیت دستیافته‌اند که برخی آن را در حد اختراع و ابداع جدید بشری در ایجاد نظام اجتماعی نوین دانسته‌اند.

مفهوم حکمروایی خوب شهری در نظر دارد تا نقش دولت را در حد هماهنگ کننده و پاسدار قوانین محدود کند و از رویکرد عقلانیت در برنامه ریزی، اجرای امور و اداره زندگی ساکنین شهرها را کاهش دهد (پاداش و دیگران، 1386: ۸۰).

الگوی مدیریت شهری سنتی با شکل‌گیری تحولات اجتماعی و سیاسی و تغییر و تحولات در حوزه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در دهه‌های پایانی قرن بیستم و افزایش چالش‌ها و مشکلات مناطق شهری و ناتوانی مدیران و سیاستگذاران برای حل یا کاهش آنها، مورد انتقادات وسیعی قرار گرفته است. در چنین شرایطی است که الگوی حکمروایی شهری به عنوان بدیلی برای الگوی سنتی مدیریت شهری از سوی اندیشمندان و به ویژه سازمانهای جهانی و بین‌المللی ارائه گردید، که به نوعی تأکید گذار از نقش ساختارهای رسمی به عنوان محور تصمیم‌گیری به سوی نقش -یابی جامعه مدنی در اعمال حقوق دموکراتیک و انجام وظایف می باشد (رهنمایی و کشاورز، 1389: 23-55).

حکمروایی شهری زمانی خوب خوانده میشود که دارای ویژگی‌هایی باشد. این حکمروایی باید موثر، مشارکتی، شفاف، پاسخگو عادلانه باشد و مقررات قانونی را اعمال کند. در واقع فرآیندی است که به وسیله دولت هدایت میشود ولی با همکاری بخش خصوصی و جامعه مدنی به پیش میرود. مشارکت و تعامل سازنده هر سه بخش برای تحقق توسعه انسانی ضرورت دارد (شریفی‌نثانی، 1380: ۵۰).

حکمروایی شهری با بهره‌گیری از سیاست پایین به بالا و طراحی شبکه‌های خود سازماندهی، رویکردهای قدیمی سلسله‌مراتبی از بالا به پایین و دیوان‌سالاری را کم‌رنگ و ناکارآمد کرده، زمینه نفوذپذیری مرزهای بین سازمانی موجود در ساختار دولتی را فراهم آورده است (نوبری، رحیمی، 1389: 9).

حکمروایی شهری به روابط متقابل بین حکومت و عناصر جامعه مدنی در شهرها و روابط متقابل در درون این عناصر برمیگردد. حکمروایی شامل همپوشانی اتحاد سیاسی و اداری فرآیندهای تصمیم‌سازی میشود و همچنین چگونگی عکس‌العمل سازمان‌های حکومتی در مقابل نیازها و تقاضاهای عناصر شهری، اعم از سازمان یافته و سازمان نیافته، را نیز در بر می‌گیرد (آمیس و همکاران، 2014: 103).

مسائلی که در تحقیقات و سیاست‌های آینده مورد توجه قرار می‌گیرند عبارتند از: 1- ظرفیت‌های تواتمندسازی شهر- 2 نوآوری جامع جاسازی شده؛ 3 نوآوری حکومت‌گرای جامعه؛ 4- توازن میان شهر (وولفارم، 2017: 4). در عصر

معاصر، هنجارهایی نظیر رقابت، دموکراسی، شفافیت و محیط‌زیست برای تسلط بر سیاست‌گذاری و نظارت بر سازمان آمده است (مهرپویا و بوتللو، 2018).

واژه توسعه در لغت به معنای خروج از لفاف است. در قالب نظریه نوسازی، لفاف همان جامعه‌سنجی و فرهنگی و ارزشهای مربوط به آن است که جوامع برای متحد شدن باید از این مرحله سستی خارج شوند (ازکیا، 1380: 8).

حکمروایی شهری، هم نهادهای رسمی و هم اقدامات غیر رسمی و سرمایه اجتماعی شهروندان را دربرمیگیرد (UN HABUTAT, 2006) حکمروایی شهری به دلیل شرکت نهادهای گوناگون جامعه مدنی در مدیریت و اداره شهر، میتواند به سازگاری منافع و رفع تعارضات منجر شود (برک‌پور، اسدی، 1390: 191). رفاه و بهبودی یک جامعه به تضمین این امر بستگی دارد که همه اعضای آن احساس کنند که سهم و نقشی در آن داشته باشند و خود را مستثنی از جریان اصلی جامعه تصور نکنند، این حالت مستلزم آن است که همه گروه‌ها و بویژه گروه‌های آسیب‌پذیر فرصت برای بهبودی یا حفظ بهبودی و رفاه خود را داشته باشند (عظیمی‌آملی، 1390: 75).

حکمروایی خوب شهری، الزامات شامل شهروندان و خانواده‌ها از همه گروه‌های درآمدی است، زیرا آنها بر آنچه که رخ میدهد تاثیر دارند. در این خصوص حکومت شهری (یا شهرداری) اگر چه اغلب بزرگترین بوده و یا بیشتر به چشم می‌آید اما تنها یک عامل است (آمیس و همکاران، 2014: 74).

مقایسه و رتبه‌بندی خدمات در سراسر مناطق جغرافیایی و یا سازمان‌های حاکم ما، یک حکومت خوب ایجاد کرده‌ایم چارچوبیکه قادر به ارزیابی خدمات با کمک جمع‌آوری داده‌های اولیه و ثانویه میباشد. معیارهای مهم عبارتند از:

پاسخگویی، شفافیت، مشارکت، عدالت، برابری، پایداری، چشم‌انداز و برنامه‌ریزی، مشروعیت و بوروکراسی، ظرفیت مدنی، ارائه خدمات، اقتصاد با نفوذ، رابطه و امنیت؛ ما شاخصهای اندازه‌گیری را بررسی کردیم و سه نوع از آنها را نشان دادیم (راتین بیسواسا، 2018).

در رویکرد حکمروایی خوب، عنصر ذاتی همکاری بین جامعه مدنی و جامعه سیاسی و همچنین بین دولت و شهروندان است (حسینی، 1395: 54). حکمروایی را میتوان کنش، شیوه یا سیستم اداره‌ای دانست که در آن مرزهای بین سازمانها و بخش عمومی و خصوصی در سایه یکدیگر محو میشوند (برکپور و اسدی، 1388: 74).

از آنجا که حکمروایی شهری، وظیفه دارد تا سیاست‌های عمومی شهری و تصمیمات را در جهت منافع عمومی به اجرا در بیاورد (پاداش و دیگران، 1386: 08). به عنوان فرایند مشارکتی توسعه تعریف میشود و به موجب آن همه ذینفعان شامل حکومت، جامعه مدنی و بخش خصوصی، مواردی را در راستای حل مشکلات شهری فراهم میکنند که نتیجه آن رفع ناپایداری توسعه شهری، رفع ناپایداری‌ها از بدنه نهادهای مدیریتی، برنامه‌ریزی شهری، کارآمدسازی و مسئولیت‌پذیری بیشتر در اداره امور شهری و تفویض قدرت، وظایف به حکومتها و سایر ذی‌نفعان

محلی خواهد بود (لاله پور، 1383: 60). از هنگام مطرح شدن اصطلاح "حکمروایی خوب" تعاریف و برداشت‌های زیادی از آن شده که به چند نمونه از آنها اشاره میشود:

حکمروایی خوب شهری، بر چگونگی و اهمیت مقبولیت، تقویت اراده مدیریت جمعی در بین تمامی شهروندان اهتمام دارد (Osziak, 134: 2000). مک‌کارنی و همکاران حکمروایی را رابطه بین جامعه مدنی و دولت، بین حکمرانان و حکمرانی شوندگان، حکومت و حکومت شوندگان (Carney et al, 5: 1995) تعریف کرده‌اند. کوفی عنان دبیر کل سابق سازمان ملل نیز، حکمروایی خوب را تضمین احترام به حقوق انسانی و حاکمیت قانون، تقویت دموکراسی، ارتقاء شفافیت و ظرفیت اداره عمومی (65 Weiss, 65: 2006) تعریف نموده است. اما در یک تعریف کلی میتوان گفت، "حکمروایی شهری" فرآیندی است چندجانبه میان کنشگران رسمی اداره شهر از یک طرف و نیز فعالان مدنی به‌عنوان گروه‌های کنشگر غیررسمی که تعاملات چندوجهی آنها میتواند به سازگاری منافع گوناگون در بین کنشگران منجر شود. آنچه در این مفهوم باز نمود دارد، همانا وارد شدن جامعه مدنی و نیز بخش خصوصی به فرآیند برنامه‌ریزی و اداره امور شهری است (برک پور و اسدی، 1388: 191). کتاب سفید اتحادیه اروپا پنج اصل گشادگی و بی‌پردگی، مشارکت، پاسخگویی، کارایی و همبستگی را مشخص‌کننده حکمروایی خوب میدانند (2007: Johnson, 16). بانک جهانی نیز، ابعاد کالبدی حکمروایی شهری را چهار اصل مدیریت بخش عمومی، پاسخگویی، چارچوب قانونی برای توسعه و شفافیت و اطلاعات میدانند (Abdellatif, 17: 2003). اما در مورد شاخص‌ها، آنچه روی آن اجماع بیشتری وجود دارد، شاخص‌هایی است که سازمان ملل آنها را معرفی نموده است (جدول شماره ۱).

جدول ۱: شاخص‌های ارائه‌شده سازمان ملل برای حکمروایی خوب شهری

شاخص	قانونمندی پاسخگویی شفافیت مشارکت اثر بخشی و کار آبی	وجود قوانین کارآمد، رعایت عادلانه چارچوبهای قانونی در تصمیم‌گیری و دور بودن دست افراد غیرمسئول از تصمیم‌گیری‌ها. مسئول بودن و حساب پس دهی مسئولان و تصمیم‌گیران در قبال شهروندان. گردش آزاد اطلاعات و سهولت دسترسی به آن، روشن بودن اقدامات و آگاهی مستمر شهروندان از روندهای موجود. سهیم شدن شهروندان و مسئولان در تصمیم‌گیری‌های شهری. تأمین نیازها و درعین حال بهترین استفاده از منابع.
	جهتگیری توافقی	وجود ارتباط و تلاش میان سازمانهای دولتی، شهروندان و سازمانهای دولتی (نماینده گروه‌های مختلف).
	عدالت	فرصت‌های مناسب برای همه شهروندان جهت ارتقای وضعیت رفاهی، تخصیص عادلانه منابع و مشارکت اقشار محروم در تصمیم‌گیری‌ها.

فراگرفتن از مسائل روزمره شهر و پرهیز از غرق شدن در آنها.	بینش راهبردی	
--	-----------------	--

منبع: (شیخی، 1393: 48؛ برکپور، 1386: 502؛ میدری و خیرخواهان، 1383: 501؛ Kempen, 2007: 57)

(Douglas, 2005: 235؛ Gani & Duncan, 2007: 369)

پیشینه عملی

آمیسوکومار (2000) در تحقیق خود تحتنام "کمپین جهانی برای حکمرانی خوب شهری" مرقوم نموده‌اند که هابیتات در بسیاری از کشورهای در حال توسعه نظیر هندوستان، فلیپین، نیجریه، آمریکایلاتین، اوگاندا، ماداگاسکار، مکزیک، برزیل و غیره از سال 2001 برنامه حکمروایی خوب شهری را شروع کرده است و نتایج رضایتبخشی از بکارگیری این مدل ارائه داده است.

هیلی (2008) در پژوهش خود تحت نام "خلاقیت و حکمروایی شهری" بیان نموده است که مقاله در پی کشف رابطه میان خلاقیت، نوآوری و اشکال مختلف اصول حکمروایی در بافتهای شهری است. مقاله ابتدا سه تعریف از خلاقیت ارائه میدهد و شیوههای ارتباط با فعالیتهای حکمروایی مرتبط را بررسی میکند. نهایتاً این رویکرد به توسعه چارچوبی جهت ارزیابی میانجامد که میتوان برای اصول حکمروایی در موقعیتهای مختلف از آن بهره برد. نتیجه: مقاله در باب انواع زیرساخت‌های حکمروایی که ممکن است ظرفیت ارائه فعالیتهای ابداعی و نوآورانه را در مناطق مختلف شهر داشته باشد. انواع مشارکتهایی که ممکن است چنین ظرفیتی را منتقل نماید و منابع و نیروها را یکجا جمع کند میتواند به نوآوری موفقیت‌آمیز بینجامد و از تجربه به عمل برسد.

اندرز (2009) در مقالهای تحت عنوان "حکمروایی مناسب یعنی امورات مختلف در کشورهای مختلف" بیان نموده است که حکمروایی موثر در یک مدل برتر واحد قرار نمیگیرد بلکه مدیریت مالی عام مناسب به معنای بررسی امورات مختلف در کشورهای مختلف است. مقاله در پایان به این نتیجه میرسد که: مدلهای حکمروایی مسیر را برای توسعه جوامع محلی فراهم میکند و بیشتر زمان خود را معطوف به بررسی این موضوع قرار میدهد که چرا کشورهای مختلف آیت‌های مختلفی را در این زمینه بکارمیبرند. این تحقیق بر مبنای مطالعه اصول مدیریت مالی عام در مجموعهای از سازمان مشارکت و توسعه اقتصادی و سازمانهای غیرمشارکتی انجام شده است.

کورتوما و برونو ناتوم (2015)، در مقاله‌ای تحت عنوان "برنامه‌ریزی غیررسمی در حکمروایی مبادله‌ای، بازخوانی اصول برنامه‌ریزی از طریق باغهای محلی گنتس" چنین مرقوم نموده‌اند که مقاله مدلی جدید از برنامه‌ریزی را در بر میگیرد که شامل مشارکت میان حکومت، بخش خصوصی و نقش‌آفرینان محلی در چارچوب جنبش‌های افزایش باغهای شهری شکل میگیرد. جهت انجام تحقیق از شیوه تجزیه تحلیل نظری با ترکیبی از مثال و مصداق عینی پروژه‌های باغی شهری در شهر "گنتس" در کشور بلژیک استفاده شده است. مقاله چنین نتیجه میگیرد که مدل

غیررسمی ظهور و ایجاد باغهای شهری که توسط حکمروایی مبادلهای جدید حمایت شود ممکن است به انتقال مشارکتی فعال سبز شهری بینجامد.

کوزووا (2016) در مقاله خود با عنوان "حکمروایی مشارکتی و شبکههای در جنگلداری شهری: ارزیابی نمونه‌هایی از شهرهای انتخابی کشور اسلواکی" نوشته‌اند که در کشور اسلواکی شرکت‌های مرتبط با احیاء و محافظت جنگل‌ها، فرایندی مشارکتی را با همکاری حکومت محلی، دولت منطقهای، آژانس‌های حفاظت از محیطزیست، فعالان محیط-زیست و NGOها (نهادهای غیرحکومتی) در سطح محلی و منطقهای بکارمیگیرند. نتیجه تحقیق نشان میدهد که تفاوت میان شکست و موفقیت در بسیاری از فرایندهای مشارکتی غالباً نامشخص است خصوصاً اگر سهامداران بسیاری در این فعالیتها مشارکت کنند که دارای منافع اقتصادی متفاوتی هستند. فاکتور کلیدی برای موفقیت یا شکست در فرایندهای مشارکتی پیچیده این است که اطمینان خاطر حاصل کنیم اهداف یا نتایج حاصل شده پایدار و قابل ملاحظه باشد. در این تحقیق بر مبنای موارد تحقیقی انتخاب شده فاکتورهای حیاتی موفقیت یا شکست در جنگلداری شهری در سطوح محلی شناسایی شده‌اند. روش تحقیق در برگیرنده ترکیبی از متدهای چندگانه تحقیقی است. منابع عمده جمع-آوری اطلاعات برای بخش کیفی تحقیق مصاحبه ساختاری با کارشناسان و مطالعات کتابخانهای مرتبط با پیشینه علمی موضوع تحقیق، اسناد راهبردی و مشاهدات شخصی و یافتههای پژوهشهای تحقیقی گذشته در باب مشارکت عمومی مورد استفاده قرار گرفته است.

مالکو و همکاران (2016)، در پژوهش خود تحت نام "توسعه خطمشی جهت حکمروایی اقلیمیشهری با استفاده از تجزیه تحلیل هوایی" بیان داشته‌اند که هدف از انجام این تحقیق ایجاد خطمشیهای اکتشافی و پیشیابی جهت تطبیق گرما و حرارت در برنامه‌ریزی شهری با استفاده از روش تجزیه و تحلیل هوایی است. با تمرکز بر شهر برلین آلمان پس از تجزیه و تحلیل فرایندهای برنامه‌ریزی و حکمروایی سه خطمشی جدید برای سال 2040 و 2050 تعیین شد. بعلاوه مقاله خطمشی پیشینانه از شهر هم‌هنگ با گرما ارائه کرده است. در نتیجه رویکردهای سیستمی برای شناسایی اصول حکمروایی شهری و ایجاد خطمشی از اهمیت فوق‌العاده بالایی در توسعه شهری با در نظر گرفتن مشارکت کنندگان مختلف برخوردار است.

نتو (2016) در مقاله خود تحت عنوان "حکمروایی مدیریت منابع آبی در یک دوره شهری" مینویسد که مقاله چالشهای ساختاری جایگزینی برای اصول سیاستگذاری منابع آب را با در نظر گرفتن مفاهیم اجتماعی و فرهنگی دنیای به سرعت در حال شهری شدن مورد بررسی قرار میدهد و بدنبال اقدامی منعطف و انعکاسی بر مبنای آنالیز مجموعه‌های از نمونه‌هایی از مناطق مختلف جهان میباشد. با ارائه این نمونه‌ها مشکلات حیاتی رویکردهای ابداعی به چندین نتیجه جهت شناسایی موثرترین روش برای مدیریت حکمروایی منابع آب و سیاستهای شهری در سطح محلی دست یافته است، نتیجه: مقاله در پایان به مدیریت منابع شهری پایدار و مدیریت یکپارچه منابع آبی با ارائه

سیاستهای جدید در چارچوبهای واقعی اشاره میکند و نهایتاً به IUWP یعنی سیاست منابع آبی یکپارچه ختم میشود

دامیان یلودیگکو (2017) در پژوهشی تحت عنوان "ارتباطات و دیپلماسی - ابزار حاکمیت خوب و توسعه اقتصادی پایدار" نتیجه گرفته است که توسعه مبتنی بر حاکمیت خوب دارای عملکرد است.

مارک، وولفارم (2017) در مقالهای تحت عنوان "نگرهای مردمی در زمینهای شهری، بررسی نوآوریهای حکمرانی برای توسعه پایدار در سئول" بیان نموده است که این مسایل در تحقیقات و سیاستهای آینده مورد توجه قرار میگیرند: 1- ظرفیتهای توانمندسازی شهر؛ 2- نوآوری جامع جاسازیشده؛ 3- نوآوری حکومتگرایی جامعه؛ 4- توازن میان شهر .

جوئل بوتللو و مهرپویا (2018) در پژوهش خود با نام " واسطه بین ساختار سازمانی و نقش سازمانی در زمینه توسعه پایدار شهری" به این نتیجه دستیافتند که تمرکز بر روابط دوجانبه سازنده بین دولت محلی بعنوان یک پل برای سیاستهای توسعه پایدار شهری و فرایندهای تغییر و نقشهای در حال رشد مطالعه شورای بینالمللی . یورگنویمان (2018) در مقالهای تحت عنوان "کلاسهای جدید میانه: طرفداران حاکمیت خوب همجانبه رشد و توسعه پایدار؟" بیان نموده است که سوال این است که آیا مطالعات توسعه باید با طبقه متوسط برخورد کنند. فقر، نابرابری و پایداری همچنان به عنوان چالشهای عمده توسعه در جهان است.

راتیبیبیسواسا، آرنابجانا، کویریاب و کریتیرا مامریتام، (2018)، در پژوهش خود تحت عنوان «یک چارچوب خوب مدیریت برای مدیریت شهری» شهر بمبئی را با نمونههایی از شاخصهای مستقیم مورد بحث قرار داده اند که ممکن است برای اندازهگیری زیرمجموعه های هر معیار خاص استفاده شود .

موحد و همکاران (1395) در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی توسعه محله های شهری با تاکید بر الگوی حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه : منطقه 91 شهرداری تهران)» نوشته اند که در الگوی حکمروایی خوب شهری دولت، شهروندان و نهادهای خصوصی در جریانی افقی و فرابخشی به مشارکت میپردازند. در این میان با مطرح شدن دیدگاه توسعه محلهای میتوان با استفاده از نیروهای توانمند درونزا و سرمایه های اجتماعی موجود در آن به حل مشکلات پرداخت، براساس این رهیافت ساماندهی شهری و رفع معضلات شهری و محله های آن به مشارکت محلی متکی است.

ابزار سنجش، پرسشنامه است که با طراحی گویه هایی برای هر شاخص و با استفاده از طیف لیکرت از ساکنان منطقه بصورت نمونه گیری پرسش شده است. نتایج آزمونهای آماری نشان میدهد با وجود رابطه معنادار در محله ها، سطح توسعه و حکمروایی خوب شهری در بیشتر محله های مورد مطالعه وضع مناسبی ندارند. همچنین برپایه نتایج تحقیق، شاخص های قانونمداری، پاسخگویی، مسئولیت پذیری، مشارکت و اجماع محوری از مهمترین دغدغه های شهروندان برای رسیدن به سطح خوب توسعه محلهای در محله های مورد مطالعه است.

صابری و همکاران (1396) در پژوهشی تحت عنوان "رتبه بندی پایداری محلات شهرکهنوج" بیان نموده اند که میانگین متغیر احساس ناخوشایند زندگی در این محلات عدد 2 بدست آمده میانگین اعتقاد به زندگی در این محلات نیز عدد 2 و علاقه به سکونت در محله میانگین 1 را بدست آورده است. این امر نشان میدهد که در جمع شاخص های تعلق خاطر محلات شهر کهنوج وضعیت مناسبی ندارند. برای بررسی تفاوت بین میانگین امتیاز محلات با میانگین مفروض 3 نشان میدهد بین این دو میانگین تفاوت معنادار وجود دارد. بطورکلی، میتوان گفت ۲۰ محله شهر کهنوج از نظر شاخص های توسعه پایداری تفاوت هایی با یکدیگر دارند و شاخصهای (اجتماعی، کالبدی، اقتصادی و زیست محیطی) در هر محلهای به صورت خاصی وجود دارد و میتوان گفت که در یک محله شاخصها مطلوب و در محلهای دیگر نامطلوب است ولی همه محلات از لحاظ 4 شاخص نزدیک به هم میباشند.

ساسانپور و عبداللهی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان تحلیل فضایی مدیریت محله محور با رویکرد حکمروایی خوب شهری در محله های منطقه ۱۰ شهر تهران به این نتیجه رسیدند که آزمونهای آماری نشان از تفاوت شاخص ها و محله های دهگانه با یکدیگر دارد که این تفاوتها از جنبه آماری نیز معنی دار می باشد. در بین شاخص های بررسی شده در تمام محله ها شاخص اجماع سازی بالاترین و شاخص شفافیت پایین ترین میزان عددی را به خود اختصاص داده اند نتایج حاصل از مدل الکترونیک نیز بیانگر آن است که محله های کارون شمالی، زنجان جنوبی و سلسبیل جنوبی در وضعیتی مناسبتر نسبت به سایر محلات و در مقابل محله های هاشمی و سلیمانی تیموری در ضعیف ترین وضعیت به لحاظ شاخص های حکمروایی خوب شهری قرار دارند. همچنین هر چه به محله های پایین تر منطقه می رسیم میانگین عددی شاخص ها به مراتب پایین تر آمده و وضعیت متفاوت تری را نشان می دهند.

حکمت نیا و همکاران (1396) در پژوهش خود تحت عنوان "بررسی و تحلیل حکمروایی خوب شهری در ایران مورد مطالعه: شهر ایلام" به این نتیجه رسیده اند که در حال حاضر رویکردی که اثربخشتترین، کم هزینهترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت شهری معرفی میشود "حکمروایی خوب شهری" میباشد. حکمروایی خوب شهری را می-توان شیوه و فرایند اداره امور شهری با مشارکت و تعامل سازنده سه بخش دولتی، خصوصی و جامعه مدنی به منظور نیل به شهر سالم، باکیفیت، باقابلیت زندگی بالا و توسعه پایدار شهری تعریف کرد. هدف پژوهش، سنجش نواحی چهاردهگانه شهر ایلام به لحاظ شاخص های حکمروایی خوب شهری میباشد. در این تحقیق از سه شاخص پاسخگویی، مسئولیت-پذیری و قانونمداری استفاده گردید. برای تحلیل داده ها از نرم افزار تک نمونه ای استفاده شد. ارزش گذاری متغیرها با بهرهمندی از طیف لیکرت صورت گرفته است.

کریمی و همکاران (1396) در مقاله خود تحت عنوان "توسعه پایدار محله ای در چارچوب حکمروایی خوب شهری (مورد مطالعه: محلات منطقه شش شهرداری تهران)" بیان داشته اند که محلات منطقه شش به لحاظ شاخص

های حکمروایی خوب شهری و توسعه پایدار محله ای با استفاده از مدل وزن دهی شانون و VIKOR مورد بررسی قرار گرفتند. از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون برای بررسی ارتباط بین پایداری و حکمروایی بهره گرفته شد. هاشمی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان تحقق بخشی رهیافت حکمروایی شایسته شهری در توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: شهر بهشهر) انجام دادند. در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل داده ها بسته به ماهیت متغیرها از آزمون های آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شد. نتایج نشان می دهد، رابطه مثبت و معناداری میان حکمروایی شایسته شهری و توسعه پایدار شهری از نظر پاسخگویان برقرار است. بنابراین پیشنهاد می گردد مدیران شهر بهشهر به جایگاه و اهمیت رهیافت حکمروایی شایسته شهری و تأثیرات آن در دستیابی به توسعه پایدار ارج دهند و بازنگری های اساسی در الگوی رایج حکمروایی محدوده خود، ایجاد نمایند. ابدالی و همکاران (1398) در مقاله خود تحت عنوان "تبیین چارچوب مفهومی حکمروایی خوب شهری مبتنی بر مدیریت یکپارچه شهری (نمونه موردی: کلانشهر تهران)" بیان داشتند که هدف اصلی این پژوهش در تبیین چارچوب مفهومی مدیریت یکپارچه شهری مبتنی بر حکمروایی خوب شهر و نیز در وهله دو تبیین روابط معناداری در بین شاخص های عملکردی، ساختاری و سازمانی مدیریت یکپارچه با توجه به اصول حکمروایی و تاثیر شاخصهای مؤثر مدیریت یکپارچه شهری است و وجه تمایز این پژوهش با پژوهش های برشمرده شده در این است که در این پژوهش کلیت مسائل مربوط به مدیریت شهری که جو ناشناخته های آن و تاثیر آن بر وضعیت نابسامان شهری و عدم توسعه پایدار شهر از زوایای مختلف مورد ارزیابی قرار گرفته است. در این پژوهش سعی شده است تاثیر شاخص های مهم حکمروایی-خوب شهری بر پایداری کالبدی مورد ارزیابی قرار گیرد.

رشنوفر و یوسفوند (۱۴۰۰) در پژوهش خود تحت عنوان ارزیابی وضعیت شاخص های حکمروایی در شهر الشتر از نگاه مدیران و شهروندان نوشته اند. روش تحقیق در این پژوهش کمی و کیفی بوده و ارزیابی حکمروایی با استفاده از پرسشنامه و تحلیل در نرم افزار spss انجام شد. جهت تحلیل دیدگاه های شهروندان و مدیران از آزمون تی مستقل بهره برده شده است. نتایج حاصل از ارزیابی شاخص های بکار رفته در این پژوهش نشان می دهد وضعیت شاخص های حکمروایی در از نگاه هر دو جامعه آماری (شهروندان و مدیران شهر) در وضعیت مطلوبی قرار ندارد.

روش تحقیق

همسوی با موضوع مورد پژوهش و جهت گیری کلی مقاله، تحقیق از نظر هدف کاربردی بوده، روش تحقیق توصیفی-تحلیلی میباشد. پژوهش حاضر از نوع توصیفی تحلیلی میباشد بوده که برای تجزیه تحلیل پرسشنامه ها از نرم افزار SPSS استفاده شد. در این پژوهش به منظور تحلیل داده ها، ابتدا پایایی پرسشنامه با محاسبه ی آلفای کرونباخ ارزیابی گردید که نتیجه ی به دست آمده با میزان $0/83$ ، نشان دهنده ی اعتبار پرسشنامه طراحی شده میباشد. جامعه ی آماری این پژوهش، ساکنین محله قصر دشت در نظر گرفته شد که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ تعداد ۷۳۰۲ نفر

میباشند. جهت تعیین حجم نمونه، از روش کوکران استفاده گردید که بر این اساس تعداد ۳۷۹ نفر به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شد. پاسخگویی به سؤالات تحقیق، در گام اول، با استفاده از مطالعه و بررسی متون نظری موجود، شاخص های حکمروایی خوب شهری استخراج گردیده و در قالب شاخص ها دسته بندی شده اند که روش مورد استفاده در این قسمت از نوع کیفی است. در گام بعدی با هدف سنجش وضعیت موجود حکمروایی محله قصردشت و بررسی شاخص های مؤثر بر حکمروایی حاصل از مبانی نظری در آن، از روش تکمیل پرسشنامه استفاده شده و اطلاعات حاصل از طریق بررسی سطح شاخص های مورد مطالعه از آزمون تی و برای شناخت شاخص های تاثیر گذار بر حکمروایی از رگرسیون چند متغیره استفاده شد. بنابراین روش مورد استفاده در این قسمت از نوع کمی است.

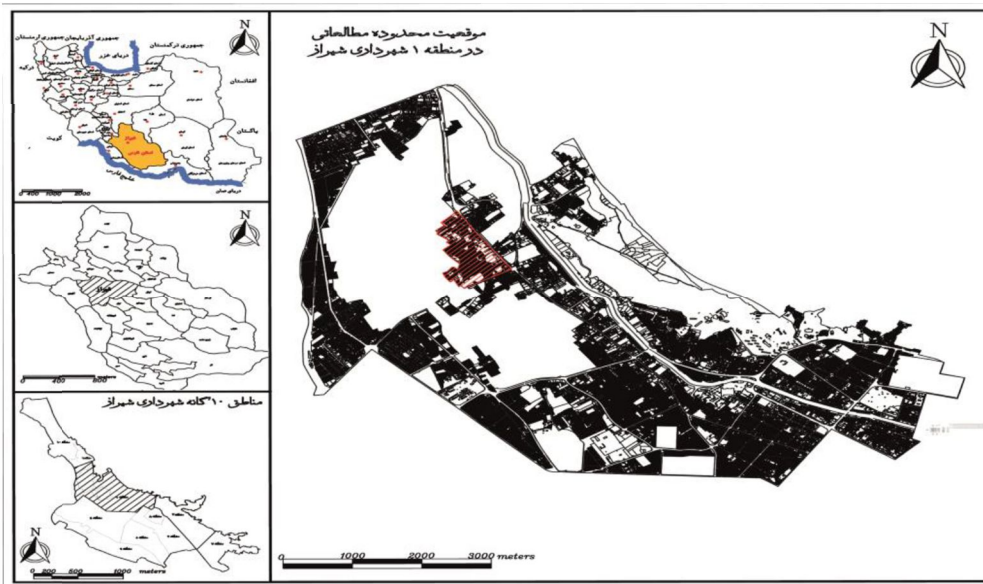
جدول ۲- ضرایب پایایی (آلفای کرونباخ) گویه ها و شاخص های حکمروایی خوب شهری

شاخصها	مشارکت	قانونمداری	مسئولیت و پاسخگویی	شفافیت	اثربخشی و کارایی	جهت گیری توافقی	بینش راهبردی	عدالت	کل گویه ها
میزان آلفا	0/7	0/7	0/885	0/872	0/843	0/773	0/۷۴۶	0/812	۸۳۵/۰

قلمرو پژوهش

محدوده مورد مطالعه

شهر شیراز با جمعیت ۱۵۸۷۰۰۰ نفر در جنوب غربی کشور ایران و مرکز استان فارس قرار دارد و مساحت آن بالغ بر ۲۱۷ کیلومتر مربع میباشد. شیراز دارای ویژگی های منحصر به فردی است. باغهای خاص، آب و هوای بینظیر، گردشگاههای طبیعی و آثار باستانی منحصر به فرد از آن جمله هستند؛ اما وجود محله های قدیمی خاص نیز از ویژگی های جالب و منحصر به فرد آن به شمار میرود. محله ی قصردشت یکی از محله های قدیمی شیراز است که در طول سالیان گذشته دچار فرسودگی شده است. محدوده قصردشت دارای ۴۰۰۶۱۶ متر مربع است که مساحت پر آن ۱۶۵۰۲۶ متر مربع میباشد (شکور و همکاران، ۱۳۹۷: ۹۱).

شکل ۱: موقعیت قرار گیری محله ی قصرودشت در محدوده ی شهر شیراز

یافته های پژوهش

تحلیل متغیر های مستقل تحقیق با استفاده از آزمون T تک نمونه ای

به منظور سنجش شاخص های حکمروایی در محله از نگاه جامعه نمونه از روش T تک نمونه ای استفاده شده است. همانگونه که جدول (۳) نشان میدهد میانگین شاخص های حکمروایی در محله برابر ۲/۹۹ است که این مقدار از میانگین ملاک که عدد ۳ می باشد اختلاف معناداری دارد. بر این اساس می توان گفت شاخص های حکمروایی در محله بر اساس دیدگاه جامعه کمی پایین تر از حد متوسط قرار دارد. همچنین به تفکیک هر یک از شاخص ها نیز محاسبات نشان میدهد که در هر ۸ مولفه در نظر گرفته پژوهش، مقدار میانگین محاسبه شده حکمروایی در شاخص های قانونمندی، پاسخگویی بالاتر از حد متوسط (۳) بوده که این محاسبات معنادار میباشد (p-value < ۰/۰۵).

جدول ۳: نتایج آزمون تی تک نمونه ای وضعیت حکمروایی در محله (میانگین ملاک = ۳)

شاخص	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
قانونمندی	۳/۶۸	۰/۶۹۸	۱۲/۹۶۶	۰/۰۰۰۲
پاسخگویی	۳/۴۰	۰/۸۷۲	۱۱/۰۱۵	۰/۰۰۰۲
شفافیت	۲/۳۱	۰/۹۰۶	۵/۷۷۰	۰/۰۰۰۲
مشارکت	۳/۵۱	۰/۶۴۹	۱۰/۱۹۶	۰/۰۰۰۲
اثر بخشی و کار آبی	۲/۵۸	۰/۵۵۷	۵/۱۳۷	۰/۰۰۰۲

جهتگیری توافقی	۲/۳۱	۰/۹۰۶	۵/۷۷۰	۰/۰۰۰۲
عدالت	۲/۲۴	۰/۶۴۹	۴/۳۵۷	۰/۰۰۰۲
بینش راهبردی	۲/۹۹	۰/۵۵۷	۱۴/۱۳۷	۰/۰۰۰۲

به منظور بررسی رابطه بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل شامل قانونمندی، پاسخگویی، شفافیت، مشارکت، جهت گیری توافقی، اثربخشی و کارایی، بینش راهبردی و عدالت از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج، حاکی از وجود رابطه ی مثبت و معنادار آماری در بین تمامی متغیرهای مستقل با حکمروایی خوب شهری میباشد که این موضوع نتایج به دست آمده در بخش مبانی نظری پژوهش را تأیید مینماید. بیشترین میزان همبستگی با حکمروایی را شاخص های مشارکت با مقدار ۰/۷۲۹ و قانونمندی با ۰/۵۱۰ دارد. جدول (۴) نتایج ارزیابی رابطه ی متغیرهای مستقل (عوامل حکمروایی خوب شهری) را نشان میدهد.

جدول ۴: نتایج ارزیابی رابطه ی همبستگی در بین عوامل حکمروایی شهری در محله مورد مطالعه

شاخص	میزان همبستگی	سطح معناداری
قانونمندی	۷۲۹/۰	۰/۰۰۰
پاسخگویی	۲۸۳/۰	۰/۰۰۰
شفافیت	۲۸۸/۰	۰/۰۰۰
مشارکت	۷۲۹/۰	۰/۰۰۰
جهتگیری توافقی	۲۰۴/۰	۰/۰۰۰
اثربخشی و کار آیی	۱۶۴/۰	۰/۰۰۱
بینش راهبردی	۵۰۰/۰	۰۰۰/۲
عدالت	۲۲۲/۰	۰/۰۰۰

بر اساس جدول تحلیل واریانس، متغیرهای حکمروایی شهری در تحقق حکمروایی شهری موثر میباشند. که جهت تعیین هر کدام از عوامل مذکور نیاز به تعیین بتا یا ضریب رگرسیونی میباشد. برای بررسی بیشتر در جدول شماره ۵، ضرایب رگرسیون هر کدام از متغیر حکمروایی به نمایش درآمده است.

جدول ۵: تحلیل واریانس متغیرهای پژوهش

منبع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری
رگرسیون	۸	۳۲/۱۳۷	۹/۰۱۴	۱۲۶/۰۸۶	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۷۱	۱۱/۷۳۱	۰/۴۷		
کل	۳۷۹	۴۳/۳۵۲			

بر اساس جدول شماره ۶، متغیر قانونمندی با ضریب رگرسیون ۰/۷۴ درصد بیشترین اثر و عدالت با ۰/۲۹ درصد کمترین اثر در شاخص های حکمروایی شهری در محله داشته است. تمامی متغیرهای مستقل تأثیر آماری معنی داری بر متغیر وابسته داشته اند. ضمن آن که متغیر قانونمندی بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته داشته است. یعنی با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در قانونمندی میزان حکمروایی خوب در محله قاصردشت ۰/۷۴۱ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت.

جدول شماره ۶: معناداری تأثیر متغیرهای مستقل با توجه به رگرسیون

متغیر رگرسیونی	ضرایب رگرسیونی	سطح معناداری
عرض از مبدأ	۱/۶۳۸	۰/۰۰۰
قانونمندی	۰/۷۴۱۰	۰/۰۰۰
شفافیت	۰/۲۳۴۰	۰/۰۰۰
مشارکت	۰/۴۹۲	۰/۰۰۰
پاسخگویی	۰/۳۸۱	۰/۰۰۰
جهتگیری توافقی	۰/۲۹۵	۰/۰۰۰
عدالت	۰/۲۲۹۰	۰/۰۰۰
بینش راهبردی	۰/۲۳۷۰	۰/۰۰۰
اثر بخشی و کار آبی	۰/۲۸۱۰	۰/۰۰۰

نتیجه گیری

نتایج حاصل از این پژوهش با موارد زیادی از تحقیقات خارجی و داخلی که در پیشینه این مقاله آمده اند همخوانی دارند؛ از جمله در مقالهای تحت عنوان "نگرشهای مردمی در زمینه های شهری، بررسی نوآوری های حکمرانی برای توسعه پایدار در سئول"، جوئل بوتللو و افشین مهرپویا (۲۰۱۸) در پژوهش خود با نام "واسطه بین ساختار سازمانی و نقش سازمانی در زمینه توسعه پایدار شهری"، یورگن ویمان (۲۰۱۸) در مقالهای تحت عنوان "کلاسهای

جدید میانه: طرفداران حاکمیت خوب همه جانبه رشد و توسعه پایدار"، راتین بیسواسا (2018) در پژوهش خود تحت عنوان "یک چهارچوب خوب مدیریت برای مدیریت شهری" و پژوهشهای داخلی از جمله هاشمی و همکاران (1397) در مقاله خود با عنوان "تحقق بخشی رهیافت حکمروایی شایسته شهری در توسعه پایدار شهری"، رشنوفر و یوسفوند (1400) در پژوهش خود تحت عنوان "ارزیابی وضعیت شاخص های حکمروایی در شهر الشتر از نگاه مدیران و شهروندان"، صابری و همکاران (1396) در پژوهشی تحت عنوان "رتببندی پایداری محلات شهر کهنوح"، حکمتنیا و همکاران (1396) در پژوهش خود تحت عنوان "بررسی و تحلیل حکمروایی خوب شهری در ایران"، کریمی و همکاران (1396) در مقاله خود تحت عنوان "توسعه پایدار محلهای در چارچوب حکمروایی خوب شهری"، ابدالی و همکاران (1398) در مقاله خود تحت عنوان "تبیین چارچوب مفهومی حکمروایی خوب شهری مبتنی بر مدیریت یکپارچه شهری" دارای همسویی علمی را دارا میباشند.

این تحقیق با استفاده از روشهای تحقیق توصیفی-تحلیلی صورت گرفت. به منظور جمع آوری دادهها از روش های کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. روش کتابخانه ای به منظور تدوین مبانی نظری مرتبط با موضوع به کار گرفته شده است. برای بررسی دیدگاه شهروندان پرسشنامه ای در قالب 8 شاخص حکمروایی خوب شهری به طراحی گردید. این پرسشنامه از طریق طیف 5 گزینه ای لیکرت دیدگاه شهروندان را نسبت به مساله مورد پژوهش قرار داد. نتایج نشان میدهد که در بین شاخص های مورد مطالعه از دید شهروندان میانگین شاخص قانونمندی با میزان $3/68$ وضعیتی بالاتر از حد متوسط داشته و معنادار میباشد. در راستای بررسی رابطه بین شاخص های حکمروایی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد و بیشترین همبستگی مربوط به متغیر مستقل قانونمداری با مقدار $0/610$ بوده، همچنین بین تمام متغیر های مستقل پژوهش و حکمروایی شهری همبستگی مثبت و معنادار آماری وجود دارد. در آخر رگرسیون چند متغیره نشان داد متغیر قانونمندی با ضریب رگرسیون $0/741$ درصد بیشترین اثر و متغیر عدالت با $0/229$ درصد کمترین اثر در شاخص های حکمروایی در محله داشته است. تمامی متغیرهای مستقل تأثیر آماری معنی داری بر متغیر وابسته داشته اند. با توجه به اینکه میانگین کل شاخص های حکمروایی میزان $2/99$ بوده و کمی پایین تر از حد متوسط قرارداد، لازم است مدیران شهری هرچه بیشتر به سمت افزایش کیفی شاخص ها در شهر مبادرت کنند در مجموع با جمع بندی از مباحث کمی و کیفی به این نتیجه می رسیم که حکمروایی در صورتی تحقق پیدا می کند که یک عزم همگانی در سطوح مختلف مدیریت شهری به صورت هماهنگی ایجاد گردد. اولین قدم برای ایجاد مدیریت یکپارچه شهری در راستای حکمروایی ایجاد برنامه ریزی مشارکتی و استفاده از مشارکت همه سازمان ها، ارگان ها دولتی دخیل در اداره شهر، بخش خصوصی و مردم به صورت هماهنگ است. همین برنامه ریزی باعث می شود حکمروایی با تمام شاخص هایش به تدریج ریشه پیدا کند و بالنده شود. به عبارت دیگر برای ایجاد این انقلاب باید زیر ساخت های قانونی ما اصلاحاتی انجام شود و در عین اصلاحات

نظارتی برای انجام آنها باشد باید قوانین ما به سمت ایجاد مدیریت یکپارچه سوق پیدا کند تا با هماهنگی و همکاری به دست آمده از آن نهال کوچک حکمروایی خوب شهری رشد پیدا کند.

۱. ابدالی، ا.؛ افشار؛ ذبیحی؛ ماجدی، حمید (2019). تبیین چارچوب مفهومی حکمروایی خوب شهری مبتنی بر مدیریت یکپارچه شهری (نمونه موردی: کلانشهر تهران). فصلنامه علمی و پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره 1، شماره 12، صص 293-309.
۲. ازکیا، مصطفی (1380). جامعه شناسی توسعه. موسسه کلمه، تهران.
۳. برک پور، ناصر؛ اسدی، ایرج (1378). نظریه های مدیریت و حکمروایی شهری. دانشگاه هنر، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه شهرسازی.
۴. برک پور، ناصر؛ اسدی، ایرج (1390). مدیریت و حکمروایی شهری. چاپ دوم، انتشارات دانشگاه هنر، تهران.
۵. برکیور، ناصر؛ اسدی، ایرج (1388). مدیریت و حکمروایی شهری. چاپ اول، انتشارات دانشگاه هنر، تهران.
۶. پاداش، حسین؛ جهانشاهی؛ صادقیان (1386). معیارها و شاخص های حاکمیت شهری. مجله جستارهای شهرسازی، شماره 91 - 20.
۷. ترابی، علیرضا، مدیریت پایدار شهری در گرو حکمروایی خوب، نشریه شهرداری ها، تهران، 1383، شماره 69، صص 6.
۸. تقوایی، علی اکبر؛ تاجدار، رسول (1388). در آمدی بر حکمروایی خوب شهری - رویکردی تحلیلی. نشریه مدیریت شهری، دوره 7، شماره 32.
۹. تیموری، ایرج (1389). چالش های توسعه پایدار کلانشهر تهران، مطالعه موردی: منطقه 71 شهرداری تهران. رساله دکتری گروه جغرافیای انسانی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران.
۱۰. چراغی، رامین (1391). نقش سرمایه اجتماعی شهروندان در حکمروایی خوب شهری (مطالعه موردی: شهر قروه). پایاننامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
۱۱. حکمت نیا، حسن؛ ملکی، محمد، موسوی، میرنجف؛ افشانی، علیرضا (1396). بررسی و تحلیل حکمروایی خوب شهری در ایران: مورد مطالعه: شهر ایلام. مجله آمایش جغرافیایی فضا، دوره 7، شماره 24، صص 143-152.
۱۲. دلفان آذری، زهرا (1391). جایگاه محله در توسعه پایدار شهر تهران (نمونه: منطقه 01 تهران). پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی.
۱۳. رشنوفر، آیت، یوسفوند، جواد. (۱۴۰۰). ارزیابی وضعیت شاخص های حکمروایی در شهر الشتر از نگاه مدیران و شهروندان. فصل نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس. 51-66, 13(48),
۱۴. رکن الدین افتخاری؛ عبدالرضا (1391). ارائه الگوی مناسب حکمروایی خوب روستایی در ایران. فصلنامه ژئوپلتیک، سال 8، شماره 2، تابستان 1391.
۱۵. رهنمایی، محمدتقی؛ کشاورز، مهناز (1389). الگوی تحلیل حاکمیت خوب و نقش دولت در مدیریت امور شهری در ایران، دو فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش های بوم شناسی شهری، دوره 1، شماره 1، صص 32-55.
۱۶. ساسان پور، فرزانه (1390). مبانی پایداری کلان شهرها با تأکید بر کلان شهر تهران. مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهری تهران.
۱۷. ساسان پور، فرزانه؛ تولایی، سیمین؛ جعفری اسدآبادی، حمزه (1393). قابلیت زیست پذیری شهرها در راستای توسعه پایدار شهری (کلانشهر تهران). نشریه جغرافیا، دوره 21، شماره 24.

۱۸. ساسان پور، فرزانه، عبدالهی، آوات. (۱۳۹۶). تحلیل فضایی مدیریت محله محور با رویکرد حکمروایی خوب شهری در محله های منطقه ۱۰ شهر تهران. فصل نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس. 81-47, 9(31), 9.
۱۹. سرور، رحیم؛ موسوی، میر نجف (1390). ارزیابی توسعه پایدار شهری استان آذربایجان غربی. فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیایی ایران، دوره جدید، سال 9، شماره 82، صص 7-28.
۲۰. شریفیان ثانی، مریم (1380). مشارکت شهروندی، حکمرانی شهری و مدیریت شهری. فصلنامه مدیریت شهری، شماره 8.
۲۱. صابری، حمید؛ جعفری فرد، جعفر؛ منتظرالقائم، افشین (1396). رتبه بندی پایداری محلات شهر کهنوج. دوره 3، شماره 1، فصلنامه مطالعات جغرافیا، عمران و مدیریت شهری.
۲۲. عظیمی آملی، جلال (1390). تحلیل حکمروایی خوب در پایداری روستاها (مورد: روستاهای استان مازندران). رساله دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس.
۲۳. کاظمیان، غلامرضا (1383). تبیین رابطه ساختار حاکمیت و قدرت شهری با سازمانیابی فضا، تلاش برای طراحی مدل (نمونه منطقه کلانشهر تهران). رساله دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس.
۲۴. کریمی، آرام؛ مرادی، ثروت؛ خداوند، تابع، نادر (2017). توسعه همسایگی پایدار در شهر حکومت شهر خوب (منطقه ششم تهران).
۲۵. مجله مطالعات جغرافیا و محیط زیست، جلد 6، شماره 22.
۲۶. مشکینی، ابوالفضل؛ موذن، سهراب (1393). تحلیل شاخصهای حکمروایی در توسعه پایدار مشکین شهر. فصلنامه آمایش محیط شماره 92.
۲۷. موسوی، میرنجف؛ قنبری، حکیمه؛ اسماعیل زاده، خالد (1391). تحلیل فضایی رابطه سرمایه اجتماعی و توسعه پایدار شهری
۲۸. (شهرهای آذربایجان غربی). جغرافیا و توسعه، دوره 10، شماره 72.
۲۹. مولدان و ییلهارز، سوزان (1381). شاخصهای توسعه پایدار. ترجمه و تدوین نشاط حداد تهرانی و ناصر محرم نژاد، انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست، تهران.
۳۰. موحد، علی و دیگران، بررسی حکمروایی خوب شهری در محله های شهری (مورد مطالعه منطقه 19 شهرداری تهران)، فصلنامه مطالعات برنامه ریزی شهری، سال 1393، شماره 7.
۳۱. نوبری، نازک؛ رحیمی، محمد (1389). حکمروایی خوب شهری یک ضرورت تردیدناپذیر. مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران، دانش شهر، شماره 11.
۳۲. هاشمی، سید مناف، روشنگری، محمد، اسماعیلی، تینا. (۱۳۹۷). تحقق بخشی رهیافت حکمروایی شایسته شهری در توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: شهر بهشهر). فصل نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس. 27-7, 10(37), 10.
۳۳. یاپینگ غراوی، بای محمد (1391). نگاهی به مفهوم حکمروایی شهری: هدفها، مدلها و شاخصهای آن. مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره 982.

34. Abdellatif, M.A. (2003) Good Governance and Its Relationship to Democracy & Economic Development, Global Forum III on Fighting Corruption and Safeguarding Integrity Seoul 20-31 May 2003, pp. 1-2
35. Amis, P., Kumar, S. (2000). The global campaign for good urban governance. Environment and Urbanization, Vol. 12. No. 1, pp. 197-202.
36. Andrews, M. (2010). Good government means different things in different countries. Governance. Nol.23, No. 1, pp. 7-35.

37. Certomà, C., Notteboom, B. (2017). Informal planning in a transactive governmentality. Rereading planning practices through Ghent's community gardens. *Planning Theory*, Vol. 16, No. 1, pp. 51-73.
38. Damian Ilodigwe (2017). Communication and Diplomacy as an Instrument of Good Governance and Sustainable Economic Development, *Journal of Power, Politics & Governance*, Vol. 5, No. 1, pp. 1-28.
39. Golusin (2011). The Review of The Achieved Degree of Sustainable Development in South EastreanEroup-The use of Linear Regression Method Renewable and Sustainable Energy Review15 ,pp.766-772.
40. Habitat, U. N. (2002). The Global Campaign on Urban Governance–Concept Paper. UN HABITAT, Nairobi.
41. Habitat, U. N. (2006). State of the World's Cities 2006/7. New York: United Nations.
42. Hall, p. (2001). Global City- Regions in the Twenty- First Century, in Scott, A. (ed),*Global City-Regions: Trends, Theory, Policy*, Oxford university press.
43. Johnson, R.W. & Minis, Jr. & Henry, P. (2007) Toward Democratic Decentralization: Approaches to Promoting Good Governance, Near East Bureau, US AID, Washington, D.C.
44. Joel Bothello, Afshin Mehrpouya (2018). Between regulatory field structuring and organizational roles: Intermediation in the field of sustainable urban development, *Regulation & Governance*.
45. Jürgen Wiemann, The New Middle Classes: Advocates for Good Governance, Inclusive
46. Growth and Sustainable Development?, World Economy and Development Financing Department, German Development Institute, Bonn, Germany.
47. Kadago, Joseph, Sandholz Simone, Hamhaber Johannes (2010). Good urban governance, actors relations and paradigms: Lessons from Nairobi, Kenya, and Recife, Brazil, 46th ISOCARP Congress.
48. Kozová, M., Dobšínská, Z., Pauditšová, E., Tomčíková, I., & Rakytová, I. (2016). Network and participatory governance in urban forestry: An assessment of examples from selected Slovakian cities. *Forest Policy and Economics*.
49. Mahlkow, N., Lakes, T., Donner, J., Köppel, J., & Schreurs, M. (2016). Developing storylines for urban climate governance by using Constellation Analysis—insights from a case study in Berlin, Germany. *Urban Climate*, No.17, pp. 266-283.
50. Marc, Wolfram (2017). Grassroots niches in urban contexts: exploring governance innovations for sustainable development in Seoul, *Procedia Engineering*, No. 198, pp. 622 – .146
51. Mukomo, S. (1996). On sustainable urban development in sub-Saharan Africa. *Cities* ,Vol.13, No.40, pp.265-271.
52. Neto, S. (2016). Water governance in an urban age. *Utilities Policy*, No.43, pp.32-41.
53. RathinBiswasa, Arnab Janaa, Kavi Aryab, KrithiRamamrithamb, A good-governance framework for urban management. a Centre for Urban Science and Engineering, Indian
54. Institute of Technology Bombay, Mumbai 400076, India
55. b Department of Computer Science Engineering, Indian Institute of Technology Bombay, Mumbai 400076, India.
56. Sheng, Y. K. (2010). Good urban governance in Southeast Asia. *Environment and Urbanization Asia*, Vol. 1, No. 2, pp.131-147.
57. Shohelrezaamina, umma tamimab (2016). patial pattern of SuSustainable urban Development indicator for the montreal urban community, Urban Transitions Conference, Shanghai, September 2016.
58. Willis, M. (2006). Sustainability: The I Ssue of our Age, And a Concern for Local Govenment, *Public Management*, No88, pp. 8-12.